

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / G.J. van Middelkoop

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN

721

G.J. van Middelkoop
Familiefoto's

A.N. Hendriks

726

Appèl op de Nederlandse
Gereformeerde Kerken

MEDITATIEF

728

B. van Zijlekom
Gods geheimen

WANDELEN MET GOD

729

B. Luiten
Geloven doet iedereen

ACHTERGRONDEN

733

E.A. de Boer
Het brede water
van de doop

KAMPEN PRAKTISCH

736

C.J. de Ruijter
Terugblik op een serie

en verder...

Uit de kerken
Meegelezen

FAMILIEFOTO'S

Vorige week keken we naar het kerkelijk handboek 7998 van de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken in Nederland. We zagen het als een momentopname van het leven van de kerken. Een plaatje dat je meer zicht geeft op de dingen die zich ontwikkelen en waarin jezelf betrokken bent. Vandaag zo'n foto van de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Familiefoto's zou je kunnen zeggen.

Informatieboekje 1998 Nederlands Gereformeerde Kerken

De eerste familiefoto is het portret van de Nederlands Gereformeerde Kerken in hun informatieboekje 1998. Ook hierin treffen we allereerst veel feitelijke gegevens aan. Veel bekende namen, van mensen met wie we dertig jaar geleden nog samen naar de kerk gingen. Ook onbekenden die pas na die tijd predikant zijn geworden. Beide waarnemingen doen je wat. Ook nu wil ik eerst aandacht geven

aan de statistische gegevens en vervolgens aan het jaaroverzicht.

Statistische gegevens

Per 1 januari 1998 bedroeg het aantal Nederlands Gereformeerde Kerken 93. Het totaal aantal leden is 29963, 164 meer dan een jaar eerder. Er werden 387 kinderen gedoopt. 622 mensen werden lid vat? een der Nederlands Gereformeerde Kerken, vooral veel doopleden uit andere kerken. Uit de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken kwamen 140 leden over, uit de Christelijke

Gereformeerde kerken 135. Dit gebeurde vooral in de regio's Anihem, Harderwijk en Utrecht. 577 onttrokken zich aan de **gemeenschap**. 390 daarvan gingen naar andere kerken; 187 sloten zich nergens bij aan. Dat aantal is dit jaar vrij hoog. Sommigen verhuizen en leveren hun attestatie dan niet direct ergens in, maar gaan eerst eens rondkijken naar een bij hen passende gemeente, aldus het commentaar.

Missionaire opdracht

Het jaaroverzicht is van de hand van ds. J.C. Schaeffer. Uitvoerig besteedt hij aandacht aan de **missionaire** opdracht van de kerk, eerst in het buitenland – vooral Zuid-Afrika en Soemba – en daarna in eigen

omgeving. In enkele kerken werd gewerkt op de manier van Willow Creek of gestart met een **Alpha-cursus**. Geconstateerd wordt, dat er soms wel getalsmatige groei is, maar dan voor het overgrote deel ten koste van andere kerken, en dat het niet gaat om aantrekkelijkheid voor niet-gelovigen.

Eenheid van kerken

Onder het kopje oecumene lezen we dat de NGK niet naar de ICRC in Seoul zijn gegaan, omdat ze meenden daar vooralsnog niet acceptabel te zullen zijn. Op een vergadering van het Contact Orgaan van de Gereformeerde Gezindte pleitte prof. Graafland ervoor de kerkelijke verdeeldheid tot op zekere hoogte te accepteren. In vrede naast elkaar leven is volgens hem beter dan vechtend in één huis wonen. Toch – vindt ds Schaeffer – 'zal er gezocht moeten worden naar structuren, waarbinnen de groei naar verdere en feitelijke eenwording kan worden gekanaliseerd. Te denken valt aan een vorm van federatie, waarbinnen er sprake is van wederzijdse erkenning zonder dat dat meteen uitmondt in organisatorische eenheid. Tegelijk zal zo'n **federatie nooit een doekje voor het bloeden mogen worden en gaan functioneren als een valse geruststelling, dat er toch iets bereikt is. De eenheid van gelovigen aan de ene avondmaaltafel zal het einddoel moeten blijven.**'

Intussen zijn de Nederlands Gereformeerde Kerken in de relatie tot de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken en de Christelijke Gereformeerde Kerken landelijk gezien in een zeker isolement terecht gekomen. Volgens de Commissie voor Contact en Samenspreking zijn er nu drie opties:

1. tegemoetkomen aan de bezwaren die worden ingebracht, met name ten aanzien van de onduidelijkheid inzake de binding aan de confessie;
2. voorlopig berusten in de situatie

en biddend de tijd afwachten waarin God nieuwe mogelijkheden geven zal;

3. niet werken aan organisatorische eenheid, maar zien in hoeverre je elkaar inhoudelijk kunt helpen vanuit de verbondenheid in Christus.

In de plaatselijke contacten met Christelijke Gereformeerde Kerken speelt de toelating van de vrouw tot kerkelijke ambten een belemmerende rol. In ruim een derde van de Nederlands Gereformeerde Kerken is deze openstelling een feit. Op verschillende plaatsen wordt door Christelijke Gereformeerde kerken geconstateerd, dat de eenheid hierdoor eigenlijk niet meer bestaat, maar dat er in de samenwerking toch maar moet worden berust.

Varia

- * het **lied** in de eredienst kent een grote verscheidenheid – je kunt echter wel eens ergens komen, waar je achteraf gezien misschien toch niet zo blij mee bent.
- * in Nijmegen werd een kind niet gedoopt, maar opgedragen.
- * in Oegstgeest wil men de kerkjeugd vasthouden door ze toe te laten aan het avondmaal.
- * het ondertekeningsformulier wordt wel breder aanvaard, maar nog niet zonder meer.
- * de jaarlijkse Jeugddag werd afgeschaft en het blad Verkenning stopt.
- * voor de opleiding van predikanten worden verschillende wegen bewandeld; onderzocht wordt of een eigen opleiding wenselijk en mogelijk is.

Tot zover enkele trekken van het portret van de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Jaarboek Christelijke Gereformeerde Kerken 1998

Als derde bekijken we het beeld van de Christelijke Gereformeerde Kerken, mals we dat tegenkomen

KERNREDACTIE:

DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP,
DRS. A.L.Th. DE BRUIJNE.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS, DRS.
G. GUNNINK, DRS. I.D. HAARSMA, DS.
P. HOUTMAN, DRS. B. LUITEN, DRS.
K. DE VRIES.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DR. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

H. PRINS, Buiten Nieuwstraat 86-1, 8261 AX
Kampen, Tel. (038) 3331335

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA Kampen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 90,00 per jaar; f 49,00 per halfjaar; studenten f 74,50 per jaar (binnenland). Buitenland: f 149,00 per jaar (Europa zeepost). Een abonnement kan per maand ingaan, maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de betalingstermijn (opzegging van jaarabonnement vóór 1 november, van een halfjaarabonnement vóór 1 juni).

Losse nummers f 2,05 (excl. porto).

Oe Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij de Stichting Bralecclah.

Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,95 per mm. Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

in hun jongste jaarboek. Het staat onder redactie van de predikanten Van der Schaaf, Soeters, Starreveld en Velema.

Ook dit handboek biedt een grote hoeveelheid *feitelijke* gegevens over de kerken en de activiteiten die in en vanuit Christelijke Gereformeerde kring worden uitgevoerd. Er zijn vier In Memoriam's, van de predikanten D. Coppoolse, H.C. van der Ent, D. Slagboom en K.J. Velema. De toonzetting daarvan is anders dan wij gewend zijn, al is het moeilijk te zeggen waar dat aan ligt. In het In Memoriam van ds Slagboom lezen we, dat hij een poosje in Kampen heeft gestudeerd, waar hij veel waardering kreeg voor prof. Greijdanus. Toch voelde hij het verschil in geestelijk klimaat sterk aan. Hij miste de aandacht voor het bevindelijk geloofsleven. Zou het hem daarin zitten?

We letten ook nu vooral eerst op de statistiek en het jaaroverzicht. Aan het slot van het jaarboek is ditmaal een speciale bijdrage opgenomen van de hand van prof. Van 't Spijker getiteld: *In enigheid van het ware geloof, of oecumene – dichtbij en veraf*. Ook die is uiteraard onze aandacht waard.

Statistiek

Op 1 januari 1998 waren er 189 Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland. Samen telden zij 75.111 zielen, dat is 179 minder dan een jaar daarvoor. 1.156 kinderen werden gedoopt. 1.123 mensen werden toegeken, 1.464 onttrokken zich. Daarnaast wordt van 200 mensen geconstateerd dat zij zijn uitgeschreven of afgevoerd. Van de 1.464 die zich onttrokken, gingen er 1.187 naar andere kerken. Het 'grensverkeer' – zowel heen als terug – met de Nederlands Hervormde Kerk en de synodaal Gereformeerde Kerken is opvallend hoog. Van 277 mensen moet worden gemeld, dat zij naar geen kerk zijn gegaan.

Bet jaaroverzicht constateert over deze cijfers, dat er vrij grote

schommelingen zijn, die veel betekenen voor de continuïteit in het kerkelijke leven. 'Die continuïteit lijkt afwezig, als je let op de forse stromen van leden die de kerken in- en uitgaan.' En: 'Er is een openheid in de grenzen op te merken. Kerkbesef en kerkgevoel zijn in deze tijd niet hoog genoteerd.'

Uiterlijke vrede en uiterlijke vrijheid

Het jaaroverzicht is geschreven door ds. J.C.L. Starreveld. Het biedt een buitengewoon gedetailleerd overzicht van allerlei grote en kleine wetenswaardigheden. In zijn inleiding zegt ds Starreveld, dat het kerkelijk leven zich kon ontwikkelen onder de gunstige omstandigheden van uiterlijke vrede en uiterlijke vrijheid. In dat kader is er hard gewerkt om de kerken te bewaren bij het Woord van God. Voor de Christelijke Gereformeerde Kerken geldt bijzonder dat we de eenheid van het geloof bewaren in de verscheidenheid van vormen en beleving. Dat levert spanningen op, maar het voorkomt, dat men zich opsluit in de burch van eigen gelijk.

Er is veel studie, onderzoek en activiteit gericht op de jeugd van de kerk in de volle breedte van de kerken. 'Daar vallen in de gezinnen de beslissingen om de band met de Here en Zijn gemeente te bewaren en te beleven of niet.' Het overzien van een jaar kerkelijk leven heeft een bemoedigende en vermanende werking.

Varia

We doen verder eerst enkele grepen uit het jaaroverzicht:

- * aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn namen de hoogleeraren De Vuyst en Van 't Spijker afscheid en Selderhuis en Hofman traden aan. Van 't Spijker ontving later een eredoctoraat in Potchefstroom.
- * de classis Hoogeveen zond een instructie naar de Particuliere Sy-

node van het Noorden om een proef te nemen met de aanstelling van een *vertrouwenspastor* voor predikanten en hun echtgenotes bij persoonlijke problemen.

- * Deputaten voor het contact met de kerkjeugd hielden een bezinningsdag voor studentenouderlingen en jeugdouderlingen die onder studenten werken. Daar werd ook een beknopt onderzoek besproken naar het studentenpastoraat in de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Samen met deputaten Kerk en onderwijs verzorgden zij in de serie 'Handreikingen voor gezin, school en kerk' de publicatie 'Blijven of weggaan? Een bezinning op het jeugd- en jongerenwerk in onze kerken'.

- * naast de Christelijke Gereformeerde Jongeren Organisatie (CGJO) was ook het Landelijk Contact Jeugdverenigingen (LCJ) actief; er is een commissie die de onderlinge samenwerking bevordert.
- * het deputaatschap Pastoraat in de gezondheidszorg stelde een pastorale handreiking over incest op.
- * 'Bewaar het pand' belegde een afzonderlijke samenkomst voor ambtsdragers en hield ook twee ontmoetingsdagen.
- * op vier plaatsen werden vormingscursussen gehouden, waar ruim 300 mensen aan meededen.
- * Een Landelijke Werkgroep Kerk en Vrouw (LKVV) vergaderde tweemaal.
- * in Hoofddorp kan men eerst een periode gastlid zijn; je wordt dan door een mentor begeleid op de weg door het gemeentelijke leven heen. Daarna kun je kiezen om daadwerkelijk lid te worden, waarbij gevraagd wordt een verklaring van toewijding te ondertekenen.
- * de Christelijke Gereformeerde en Nederlands Gereformeerde Samenwerkingsgemeente in Rotterdam-Alexanderpolder gaf een brochure uit, waarin 'Gedachten

over trouwen en samenwonen op grond van de Bijbel en *h* praktijk' gegeven worden.

Rondom de eenheid

Na deze bloemlezing aandacht voor de beschouwingen die het jaaroverzicht geeft over de eenheid, intern en extern.

Vanuit **Elburg** kregen alle kerken-raden een **schrijven** over de vraag wat christelijke gereformeerde **prediking** is. Daaruit bleek diepe **verontrusting** over allerlei ontwikkelingen, onder andere in verband met de toenadering tot de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken en de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Een viertal andere kerken stuurden alle **kerkeraden** een kopie van een bezwaarschrift tegen de opvattingen van **ds Loonstra** over het gezag van de Schrift.

Ruim twintig kerken hebben goede contacten met vrijgemaakte **Gereformeerde Kerken**. Met name worden genoemd *Drachten*, *Ermelo* en *Goes*. Over *Goes* wordt opgemerkt, dat de kerken niet gaan fuseren. Praktisch zal het ook vrijwel niet voorkomen dat men **aan** elkaars avondmaalstafel aanzit. 'Het is de bedoeling dat we in onze eigen **kerk** blijven. Het gaat meer om de erkenning dat we beide **ware kerk zijn**. Het is meer een symbool.'

In de relaties met plaatselijke Nederlands **Gereformeerde Kerken** leidt de toelating van zusters tot de ambten tot onzekerheid en spanningen. Op de komende Generale Synode van Haarlem zal gesproken worden over 'de vraag hoe het standpunt van onze **kerken** ten aanzien van de vrouw in het ambt bijbels onderbouwd moet worden.' (De Christelijke Gereformeerde Kerken kennen *Studiedeputaten voor de bestudering van de vragen rond de vrouw in het ambt*.)

De kerken die samenwerken moeten elkaar van tijd tot tijd om

elkaar te bemoedigen en **van elkaars** ervaringen te leren. 'Het beeld dat verslagen en mededelingen oproepen is, dat eenmaal begonnen contacten getrouw onderhouden worden vanuit het besef dat men als kerken en christenen elkaar meer nodig heeft dan dat men zonder elkaar kan. Dat **leeft** sterk in deze drie kerken uit de afgescheiden traditie van de Gereformeerde Gezindte.'

De Christelijke Gereformeerde Kerken werden in Seoul met algemene **stemmen** toegelaten als lid van de International **Conference of Reformed Churches (ICRC)**. Tot zover dit jaaroverzicht.

In enigheid van het ware geloof

Tenslotte **kijken** we **naar** de bijdrage die prof. **van 't Spijker** voor dit jaarboek schreef. Het gaat hem om oecumene – dichtbij en veraf. Christus vergadert zijn gemeente in de eenheid van het ware geloof, zo zeggen we in onze belijdenis. Boe geven we daar vorm **aan**?

Met die vraag leven de Christelijke Gereformeerde **Kerken** al langer. 'De eenheid van onze eigen kerken stond sinds lang onder spanning.' Soms werden zij geprezen omdat ze het 'charisma van de eenheid' zouden bezitten. 'Men zou **hei** hopen. Insiders spreken in andere begrippen, die bedoelen de spanningen niet te ontkennen, maar ze ook niet aan te scherpen. Eenheid van het ware geloof: het is de toetssteen voor de eenheid van de kerken binnen eigen **kerkverband**.'

Op het gebied van de buitenlandse eenheid en haar vormgeving zijn de **Christelijke Gereformeerde Kerken** niet al te voorspoedig geweest. De vroegere contacten met de ICCC en de Gereformeerde Oecumenische Synode zijn weer verbroken. Nu is gekozen voor lidmaatschap met de ICRC. Herkennen we buiten de grenzen anderen makkelijker als gereformeerde belijders dan binnen eigen land?

Grondvlak

Wat merken kerkleden van deze verschillende contacten? Hoe kunnen zij daarin betrokken worden? Vaak beleeft **men** een afstand **tussen** wat genoemd wordt 'top' en 'grondvlak'. De interesse voor het bredere kerkelijke leven is soms niet zo groot. Zelfs **aan** het **plaatselijke** kerkelijke leven nemen niet alle leden deel. Toch moet op het plaatselijk vlak de betekenis van de eenheid der kerken van Christus worden beleefd.

Lichaam van Christus

Een groot gevaar dat het kerkelijk leven op vrijwel elk niveau bedreigt, is het afnemen van het besef, dat de **kerk** het lichaam van **Christus** is. Zo heeft ook de belijdenis **van** de gemeenschap met Christus geen eigenlijke waarde meer. Daarmee is een zeer fundamenteel **gegeven** uit het persoonlijke geestelijke leven op non-actief **gesteld**. Het functioneert niet **meer** in het leven van het geloof. Bet heeft verder ook geen plaats **meer** in het gehalte **van ons** kerkelijk denken.

Bijbels gesproken

Twee bijbelse gegevens zijn van groot belang. Christus heeft zijn verzoenend sterven volbracht, opdat Hij de verstrooide **kinderen** van God bijeen zou brengen. En de eenheid van de gelovigen **mag** voortvloeien uit de eenheid van Vader, Zoon **en** Geest. Christus heeft voor die eenheid gebeden. En **wij** hebben in al onze kerkelijke handelingen te vragen, of wij bereid zijn om in de vervulling van dit gebed een plaats in te nemen.

Eenheid van belijden

De eenheid in het belijden zou het hechte fundament moeten wezen, waarop we elkaar vinden. Al sinds het begin van de Afscheiding hebben we te maken met wat wel wordt genoemd orthodox-gerefor-

meer en **bevindelijk-gereformeerd**. De enige manier om te leven in deze spanning ligt in de basis van de eenheid van het gereformeerde belijden. Met het *kiezen van deze gereformeerde belijdenis hebben de kerken geen andere bedoeling gehad dan de ruimte vrij te houden voor Christus' Koningschap in zijn kerk*. De Christelijke Gereformeerde Kerken moeten zich dan ook aan de belijdenis toetsen en die van harte aanvaarden **ds een akkoord van kerkelijk samenleven**. En dit de enige *maatstaf laten zijn* die geldt. En dat zowel naar binnen als naar buiten. Is daar overeenstemming met de gereformeerde belijdenis? Waar die ontbreekt, zullen we moeten aandringen op het zoeken van overeenstemming met de stukken der leer die in de belijdenis vervat zijn. Dat geldt bij contacten met de Nederlands Gereformeerde Kerken en de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken. En eveneens bij de ontmoeting met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland. 'Ook zij zal getoetst moeten worden aan de grondslag die wij voor een gemeente, voor een kerkverband, voor contacten tussen verschillende kerkverbanden van levensbelang achten: de binding aan de gereformeerde belijdenis.' En 'wat wij in eigen gemeente zien als fundament van de eenheid moet en kan in feite geen ander fundament zijn dan hetgeen ooit gelegd is: Jezus Christus en die als de Gekruisigde, zoals wij Hem in zijn heilig Woord hebben leren kennen. En ook zoals wij Hem samen met vele anderen in één waar en apostolisch geloof eren.'

Samenbinding

We hebben in drie momentopnamen gezien hoe het ervoor staat in de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken en in twee kerkelijke gemeenschappen met wie we veel gemeenschappelijks hebben. Bet is goed een helder beeld te hebben, zowel van dat wat ons verenigt als van wat ons scheidt. We moeten

niet in een euforische stemming te rechte vragen wegzuiven. Maar evenmin mogen we in kleingeloof wanhopen aan een bijeenkomen van allen die bijeenhoren. Christus heeft voor hun eenheid gebeden en daarvoor geleden. Leven in het geloof in Hem, houdt in dat wij zijn wil doen, ook inzake kerkelijke eenheid.

Deze eenheid wortelt in verbondenheid aan de waarheid.

Daarom verdienen de woorden van Van 't Spijker ook met krachtige instemming, als hij wijst op de noodzaak van een hartelijk verbonden zijn met de gereformeerde belijdenis als samenbindende kracht binnen en tussen de kerken.

Onze gereformeerde belijdenis, niet méér dan dat, maar ook niet minder. En niet als een formele basis, maar als een functionele zaak van ieders hart. Deze binding aan deze belijdenis is immers – naar de woorden van onze deputaten kerkelijke eenheid – 'een middel dat de gemeente als totaal en ieder persoonlijk helpen met om te blijven bij de gezonde leer. Het helpt om de eenheid van het ware geloof te bewaren. Het dient als bescherming tegen infectie met dwaalleer en tegen wonevenwichtig benadrukken van sommige leerstukken. Het houdt de enkeling op zijn plaats in de gemeenschap. En het houdt ons allen samen op zijn plaats in de eeuwenoude en wereldwijde gemeenschap met heel de katholieke kerk.'

Het zou fijn zijn als volgende momentopnamen laten zien, dat wij allen ons in alles hartelijk binden aan dit gereformeerde geloven, en hoe samenbindend dit kan zijn.

MEDEDELING VAN DE REDACTIE

Tot onze grote spijt ziet **prof. dr. M. te Velde** zich door de persoonlijke omstandigheden waarin hij na het overlijden van zijn vrouw verkeert, gedrongen afscheid te nemen van zijn werk voor *De Reformatie*.

De redactie heeft begrip voor dit besluit en respecteert het uiteraad. Dat neemt niet weg dat we het zeer betreuren. Professor Te Velde heeft negen jaar deel uitgemaakt van de redactie. Vanaf het begin was hij betrokken bij de kernredactie en sinds het vertrek van dr. W.G. de Vries trad hij op als eindredacteur. Hij leverde heel substantiële bijdragen in artikelen die hij schreef, bijvoorbeeld over de verbreding van het *Nederlands Dagblad*, de achtergronden van de evangelische beweging en de mogelijkheden om kerkelijke eenheid dichterbij te brengen door een zekere federatie. Daarnaast stak hij veel energie in het redigeren van ons blad en in een tijd die niet altijd makkelijk is, was ook dat vaak niet eenvoudig. We danken prof. Te Velde dan ook hartelijk voor alles wat hij voor *De Reformatie* mocht doen en wensen hem Gods zegen voor de verdere toekomst.

De redactie heeft zich beraden over hoe we het beste verder kunnen gaan en kan de lezers thans het volgende melden.

Met ingang van 1 juni 1998 treden toe tot de redactie **drs. I.D. Haarsma** te Zwolle en **drs. P. Houtman** te Twijzel. Ds. Haarsma is universitair docent wijsbegeerte in Kampen. Daarnaast is hij leraar natuurkunde aan het Greijdanuscollege te Zwolle en voorzitter van het Gereformeerd Wetenschappelijk Genootschap. Ds. Houtman is predikant van de Gereformeerde Kerk te Twijzel-Kollumerzwaag.

Verder vinden we **prof. drs. B. Kamphuis**, hoogleraar dogmatiek te Kampen, bereid toe te treden tot de redactie. Gelet op zijn andere verplichtingen kan dat echter pas ingaan per 1 oktober van dit jaar.

Drs. A.L.Th. de Bruijne gaat deel uitmaken van de kernredactie.

Drs. Van Middelkoop zal gaan fungeren als eindredacteur.

De redactie hoopt ook in deze nieuwe samenstelling vruchtbaar te kunnen werken voor een goede ontwikkeling van het gereformeerde leven.

APPEL OP DE NEDERLANDSE GEREFORMEERDE KERKEN

A.N. Hendriks

Hieronder volgt de tekst van de toespraak die dr. A.N. Hendriks als voorzitter van deputaten kerkelijke eenheid hield op een Landelijke Vergadering van de Nederlandse Gereformeerde Kerken op zaterdag 16 mei 1998 te Doorn.

Hooggeachte Broeders!

Graag wil ik u namens deputaten kerkelijke eenheid hartelijk danken voor uw uitnodiging en voor de gelegenheid om iets tot uw vergadering te zeggen. Wij beleven deze ontmoeting met u als een *historisch moment*. Het is immers voor het eerst na de verdrietige breuk in de jaren zestig, dat wij elkaar op dit niveau ontmoeten. Het grijpt ons aan, u vanmiddag van aangezicht tot aangezicht te zien na zoveel jaren van gescheiden optrekken. De generale synode van Ommen 1993 heeft uw kerken gezocht in de diepe overtuiging dat het de wil van de Here is, dat allen die het Woord van Christus liefhebben, elkaar ook kunnen vinden in de eenheid van de Geest en in de band van zijn vrede. Deze overtuiging hebben wij ook mogen ervaren in wat door uw Commissie voor Contact en Samenspreking in één van onze eerste ontmoetingen is gezegd als diepste drijfveren om onze gesprekken te beginnen werden genoemd: *de liefde van Christus en de eer van Christus*, waarbij als uiteindelijk doel werd aangewezen: *geen gescheiden kansels en avondmaalstafels meer*. Uw Landelijke Vergadering van Apeldoorn 1994 verwoordde het in een brief aan de generale synode van Berkel en Rodenrijs m: 'Wat ons drijft is de liefde tot Gods kerk en de noodzaak

om in deze tijd samen front te maken tegen de wereld, maar ten eerste is het de schaamte en het verdriet over de smet op de naam van Christus door ons gescheiden kerk-zijn'. Ik heb er behoefte aan, onze dankbaarheid te verwoorden voor de wijze waarop de broeders van uw Commissie met ons hebben willen spreken. Zij hebben & zeer broederlijk en heel open gedaan. Door hun opstelling konden wij als deputaten onze opdracht naar behoren uitvoeren en waren wij in staat, de generale synode van Berkel en Rodenrijs uitvoerig te informeren over onze verkennende bespreking. **P** Doordat de broeders met ons over de zaken wilden spreken, die naar onze overtuiging wezenlijk zijn, wanneer het gaat om de eenheid van kerken, kon helderheid verkrege worden. Wij mochten elkaar echt als broeders ontmoeten. Er was *herkenning in geloof en liefde*. Ook in zorg over de toenemende secularisatie van ons volk. Wij konden samen naar de troon van onze hemelse Vader gaan. Des te smartelijk was het, dat wij na al onze gesprekken, elkaar toch niet konden vinden op het punt van de *binding aan de belijdenis* en de *gereformeerde kerkregering*. **N**iet gauw zal ik vergeten, hoe verdrietig wij allen aan het eind waren, toen wij moesten constateren, *dat we geen consensus in zat*. Ook de sy-

node van Berkel en Rodenrijs kende deze droefheid. Zij schreef uw vergadering: 'Het is dan ook met veel verdriet als wij u zeggen dat er in de huidige situatie voor ons geen goede basis is voor landelijke samensprekingen. Over de vraag hoe u en wij kerk van de Here Jezus menen te moeten zijn, verschillen wij te zeer.

In haar brief wijst de synode ook precies aan, op welk punt onze wegen uiteen gaan. Bet is het punt van de onbekrompen en hartelijke binding aan de gereformeerde leer naar de regels van een gereformeerde kerkorde.

Broeders, wilt toch begrijpen, waarom dit punt ons hoog zit! Het raakt namelijk één van de voorname eigenschappen van Christus' kerk, haar *apostoliciteit*. Kenmerkend voor de kerk is, dat zij naar Handelingen 2:42 volhardt bij het onderwijs van de apostelen en dat zij zich gebouwd weet op het fundament van apostelen en profeten (Ef. 2:20). Wij kunnen alleen kerk zijn, wanneer wij vasthouden aan het betrouwbare Woord naar de leer (Tit. 1:9) en de zuivere prediking van het evangelie onderhouden (Ef. 2:20 NGB). Daarom is de binding aan de leer van de apostelen naar de regels van het aloude gereformeerde kerkrecht voor ons onopgeefbaar. In die leer ligt ook het *verenigingspunt*. Bad onze Heiland niet om de eenheid van de zinnen in de waarheid en belijden wij niet samen, dat Hij zijn kerk vergadert in de eenheid van het ware geloof (Antw. 54 H. C.)? Bij al ons zoeken naar eenheid moet ons uitgangspunt blijven dat de gehoorzaamheid aan de leer waarlijk verenigt en dat de vrede van de Geest geschonken wordt waar men vol-

hardt bij het **onderwijs** van de apostelen. De volgorde van Handelingen 2:42 is **onomkeerbaar**: men bleef bij de apostolische **leer** en zo was er ook 'gemeenschap'.

Broeders, wilt in dit licht de brief van de **synode** van **Berkel en Rodenrijs** lezen! Dit is onze diepe overtuiging en **daarom** besloot de synode, zoals zij **besloot**. Met **na-druk** wil ik erop wijzen dat de synode de deur niet **definitief** sloot. **Zij** schreef uw vergadering immers: 'Het is dan ook met veel **verdriet** als wij u zeggen **dat ex in de** huidige **situatie** voor ons **geen** goede basis is voor landelijke **samensprekingen**'. Tegelijk sprak **zij** de hoop en de bede uit, dat er bij u de bereidheid zou mogen komen om **weg** te nemen wat door de **synode** als **verhinderend** voor **verdere contactoefening** is **aangewezen**. Mogen **wij** er bij u op **aandringen** toch te kiezen voor mogelijkheid a. uit het rapport van uw Commissie: 'We komen tegemoet aan de bezwaren uit de CGK en de GKV. In het laatste gesprek met de DKE is ons voorgehouden dat de NGK een sleutel in handen hebben **voor** de kleine oecumene. Als wij een duidelijker binding aan de confessie **aanvaarden** geeft dat nieuwe mogelijkheden voor de contacten tussen alle drie de kerken'.

Broeders, u bent ons onvergetelijk. En wij weten ons in de liefde tot Christus en zijn werk met u verbonden. Wat zal de blijdschap groot zijn, wanneer u zo'n waarlijk oecumenische stap zoudt willen zetten! In **onze** kerken is het gebed hierom tot de Here opgegaan.

Mocht u – onverhoopt – anders kiezen, wilt u ons **dan** de broederdienst bewijzen, **uw** oordeel uit te spreken met name over de punten die onze synode als een verhinderend voor **samensprekingen** met het oog op kerkelijke eenheid **heeft** g e noemd. Waarin **overvragen** wij u? **Waar in binden wij boven de Schrift? Waar wijken wij af op de betrokken punten van ket goede** gereformeerde spoor?

Broeders, Juist vanmiddag past ons

verootmoediging. Wij breken het brood niet **samen** en **trekken** gescheiden op! Wat een oneer voor de **naam** van onze **Verlosser** en wat **een afbreuk** aan het getuigenis naar ons Nederlandse volk toe! Wij moeten **met** Daniël belijden: 'Here, bij U is de gerechtigheid, maar bij **ons** is een beschaamd gelaat' (**Dan.** 9:7).

Maar in deze **gemeenschappelijke** beschaamdheid mogen wij ook met Daniël zeggen: 'Neig, mijn God, uw **oor** en **hoor**; open uw ogen en zie onze **verwoestingen** en **de stad**, waarover uw **naam** is uitgeroepen, **want** niet op **grond** van **onze** gerechtigheden **storten wij** onze smeebeden **voor** U uit, maar op grond van uw **grote** barmhartigheden'.

Vluchtend tot die **barmhartigheden** zullen wij uitkomst mogen inwachten. Is zijn kracht niet overweldigend groot aan ons, **die geloven** (Ef. 1:19)? **Het is die kracht, waarop** Calvijn wees, toen hij schreef: 'Met **name** wanneer het gaat over **het** herstel **van de kerk van God**, dienen wij ons **te** houden **aan** Gods beloften. En daarom, laat het een algemene regel voor **ons** zijn, **dat** wanneer de Here ons **een** belofte gedaan heeft, dat wij **dan** zijn macht niet gaan afmeten **aan het-geen wij er van buiten af over** menen te moeten oordelen. Wij **dienen** echter te weten dat Hij een zodanige kracht heeft, dat Hij **alle** zaken tegen onze hoop in kan vervullen **en dat** nog **wel door** middelen die voor om onbegrijpelijk zijn'. De Here **zegene** uw beraadslaging. Hij **schenke** u overvloedige liefde, in helder inzicht **en** alle fijngevoelighed, om te onderscheiden, waarop het aankomt' (Filip. 1:9).

Ik **dank u hartelijk**.

U uit de kerken

Beroepbaar¹

Kandidaten

R. Prins, De Hoge Esch 33,7783 CA Gramsbergen, tel. (0524) 562850.

J.R. Douma, Witbol 7,8265 ES Kampen, tel. (038) 3330887.

H.D. Bondt, Oostercluft 59,8332 DB Steenwijk, tel. (0521) 516409.

J.M. Oldenhuis, Wortmanstraat 304,8265 AM Kampen, tel. (038) 3314169.

E. Rupke, Wortmanstraat 414,8265 AR Kampen, tel. (038) 3331512.

Eveneens zijn beroepbaar de volgende **predikanten**:

C. van Breemen, Baggelbak 16, 8447 AX Heerenveen, tel. (0513) 629623.

J. de Wolf, Mignonpad 22, 3816 ET Amersfoort, tel. (033) 4728793.

P.F. Lameris, Curiestraat 42,7909 BT Hoogeveen, tel. (0528) 233481.

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen: H. Prins, tel. (038) 3331335.

Kerkdienst

Op D.V. 7 juni a.s. (1 1.00 uur) zal de Stichting Zendtijd voor Kerken een **TV-kerkdienst** uitzenden vanuit de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Apeldoorn. Voorganger zal in deze dienst zijn: ds. J.A. Boersema.

M meditatief

Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten Gods.

1 Korintiërs 2:10

Rekenmeesters

Mensen die alles willen begrijpen, narekenen en verklaren: Paulus kwam ze al tegen in Korinte. Toen hij daar kwam met de blijde boodschap over redding voor zondaren door Jezus Christus de gekruisigde, haakten zij af. 'Dwaasheid' zeiden. Want een mens kan zoiets niet begrijpen.

Wij zijn afgeleerd om met mysteries, geheimen te leven. Kinderen kunnen dat nog. Zij zijn nog volop op zoek in de wereld. Als volwassene zou je haast zeggen: zij kunnen ook nog niet anders. Zij lopen nog te vaak aan tegen de grenzen van hun kennis en begrip. Maar later, dan zullen ook de kinderen gewend zijn te leven met & gedachte dat je het leven kunt narekenen. En dat je, wanneer je dat niet kunt, het toch maar moet proberen.

Onontvankelijk

Maar kan dat eigenlijk wel? Van het leven denken dat het geen geheimen heeft? Ben je dan wel helemaal eerlijk? Hoe is je leven dan ontstaan? Hoe is de wereld ontstaan? En is het ook niet een groot geheim als mensen elkaar liefhebben? Denken dat het leven geen geheimen heeft, dat is dus: voorbijgaan aan de wezenlijke dingen van het leven! Het zit in mensen om daaraan voorbij te gaan. Paulus merkte dat toen hij sprak over Jezus Christus die moest worden gekruisigd voor onze zonden. God gaf zijn eigen Zoon de meest rauwe

dood. Want zo lief had Hij de wereld, die wereld vol opstandige zondaren.... Met zo'n boodschap moet je niet aankomen bij mensen die wel over God willen praten, als je Hem maar kunt begrijpen, & -nen en verklaren. Maar wie begrijpt dat Gods Zoon mens moest worden om ons weer naar God toe te brengen? Wie begrijpt dat Jezus mens werd om ons met zijn Vader te verzoenen? Wie begrijpt dat Jems in zijn leven op aarde gedreven werd door grenzeloze liefde voor zondaren? Onze wereld is voor m'n reddingsplan niet ontvankelijk. Mensen verklaren Gods reddingsplan tot dwaasheid. En zeg niet & het een plan vol liefde is. Zo is het altijd al gegaan. Wij maken liever onze eigen goden en onze eigen reddingsplannen. Zodat wij het tenminste kunnen begrijpen, narekenen en verklaren.

Pinksteren

Totdat het Pinksteren werd God gaf zijn Heilige Geest en alleen door Hem ga je iets zien in Gods reddingsplan. Alleen door de Geest ga je de wijsheid ervan inzien. De Heilige Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten Gods. De Geest is geen onbekende in de diepten van Gods hart. Hij heeft daar naar Gods motieven en overwegingen gezocht en Hij heeft die daar gevonden!

Respecteren

De Geest is in ons uitgestort om ons bij Christus te brengen. Niet door ons de heilsfeiten mee te delen zodat wij die voor kennisgeving kunnen aannemen. Nee, want de Geest heeft het werk van Christus

in zijn volle diepte doorzocht. Hij kent ook de motieven en Hij is bekend met de overwegingen die aan Gods reddingsplan ten grondslag lagen. De Heilige Geest ziet niet alleen feiten in een mensenleven van Jezus van Nazaret, Hij ziet ook de betekenis en de bedoeling ervan. Hij heeft er kijk op en kan de waarde ervan laten zien. Voor mensen als wij is dat beslist noodzakelijk. Zodat wij God niet zullen begrijpen, narekenen en verklaren, maar vooral Hem zullen liefhebben en aanbidden. En Gods geheimen respecteren.

W wandelen met God

Je zou je haast uit *hef*veld laten slaan door de uitslag van de verkiezingen. Hef **christelijk** geloof lijkt in de samenleving een verdwijnend verschijnsel. Wie gelooft er nou nog? En waar blijf je met je geloof? Word je als minderheid niet ergens aan de kant gezet? Kun je je dan maar niet beter wat terughouden? En in gezelschap je wat terughoudender opstellen?

Het ongeloof lijkt sterker dan ooit. Niet alleen door zijn steeds groeiende meerderheidspositie. Maar ook door de houding van 'bemoei je niet met mijn overtuiging'. 'Jij gelooft, ik niet', dat moeten we over en weer van elkaar accepteren. Einde gesprek De ander draait zich om en heeft aan jou geen boodschap. Je zou je bijna laten ontmoedigen.

Ongeloof bestaat niet

Totdat je bedenkt, dat ongeloof eigenlijk helemaal niet bestaat. Ja, wij zeggen dat iemand ongeloof is, wanneer hij niet in God gelooft, en in zijn Zoon Jezus Christus. Vanuit de Schrift bekeken is dat terecht, uiteraard. En in onze overtuiging is deze manier van zeggen diep gegrond. Maar als dat onze enige benadering is, laten we ons wel erg snel de mond snoeren. Want die ander gelooft namelijk ook! Al is het niet naar de Schrift, al is het precies het tegenovergestelde, hij heeft wel degelijk zijn overtuiging. Soms bewust, maar vaak ook onbewust, zonder er veel over na te denken. Velen interesseert het gewoon niet, of ze zien later wel of er 'iets' is. Maar hebben ze daarom geen geloof?

Natuurlijk wel! En het kan juist verhelderend zijn, voor hen en voor jezelf, om dat te signaleren en onder woorden te brengen.

Geloven in toeval en zo

Ieder mens gelooft. Ook al denkt hij, dat er verder 'niets' is. Dan gelooft hij namelijk in toeval. Als er geen schepper bestaat, is de wereld toevallig ontstaan.

Maar daarover kun je best eens een vraag stellen, juist als die ander denkt dat hij ongelovig is. Denk je nu echt, dat alles toevallig tot stand is gekomen? Ziet het daarnaar uit? Als je ziet hoe kunstzinnig alles toegaat in de natuur, is het dan niet logisch om te denken aan een kunstenaarshand? Als je het inwendige van een computer bekijkt, denk je dan ook aan een toevallige samenstelling van ingrediënten?

Dat soort vragen is heel zinnig om te stellen. Want geloof in toeval is niet houdbaar, ook puur verstandelijk niet. Daarom kan het goed zijn het ongeloof z6 te benoemen. Als mensen voor de spiegel gaan staan, wat zien ze dan? Een stuk toeval op twee benen? Willen ze zo tegen zichzelf aankijken? De vraag is wat confronterend,

maar ze kan een antwoord zijn op schijnbaar veilig ongeloof. Want aan de orde is niet of je wel of niet gelooft, maar wat je gelooft. Als je dat door hebt, ben je als christen eindeloos rijk met de openbaring van God. En alle neiging om in je schulp te kruipen verdwijnt als sneeuw voor de zon.

De onpersoonlijke god

Er zijn ook mensen, die wel geloven dat er 'iets' is, maar dat rustig afwachten. Vandaag verandert hun leven daar niet door. Een opvatting, die inhoudelijk bekeken puur ongelovig is. Maar hoe zeg je dat? Het schijnbare geloof werkt meestal als een prima verschansing tegen alle opwekkingen tot bekering. Maar ook deze mensen kun je het beste maar serieus nemen. Ga eens met hen mee in hun gedachtengang. Zij geloven dat er een god bestaat. Dat is goed. Alleen, als deze god bij de aarde hoort en bij ons leven, waarom zou het hem dan niet interesseren wat hier gebeurt? Is dat logisch? Als wij een auto of een fiets op straat zien staan, gaan wij er zonder meer vanuit dat er 'ergens' een eigenaar is. Waar die is, weten we niet meteen, maar we gaan er toch zonder meer vanuit dat die persoon zijn bezit op prijs stelt. En dat het hem niet onverschillig laat wat wij ermee doen!

De afstandelijke god

Velen geloven wel in een persoonlijke god, zoals Allah of Brahma. Dergelijke godsdiensten overspoelen ons land, en blijken waardevolle elementen te bezitten. Daardoor worden mensen aangetrokken, zelfs christenen worden erdoor aan het twijfelen

gebracht. Waarom zou het christendom de goede godsdienst zijn? Opnieuw geldt het recept: neem de ander serieus in wat hij gelooft, en houd zo de mogelijkheid tot een gesprek open. Want het evangelie van **Jezus Christus is uniek** en van grote waarde voor alle mensen.

Dat mensen onder de indruk van hun goden zijn, is in principe iets positiefs. Paulus sloot in Athene daarbij aan, zo vond hij ingang bij zijn gehoor. Het punt waar alles om draait komt dan helder in het licht: de verlossing. Hoeveel goden er ook aanbeden worden op aarde, er is maar Eén die verlost! De rest steekt geen vinger uit om mensen te redden. Bij hen is het de mens zelf, die zich (hoe dan ook) moet opwerken tot een aannemelijk niveau. Deze goddelijke afstandelijkheid kan heel ontdekkend zijn, wanneer zij zo wordt benoemd. Terwijl goden worden aanbeden, moet intussen de wereld zichzelf redden. Maar is dat inderdaad wat we zien gebeuren? Neemt het geluk toe op aarde? Het journaal toont ons iedere dag het tegendeel. De moderne twintigste eeuw is de bloedigste van alle eeuwen.

En niet alleen de wereld, ook de mens moet zichzelf redden, terwijl zijn god afwacht. Maar zou dat echt lukken? Kunnen we uitstijgen boven de ongelukken, de teleurstellingen, de ziekten en de dood? Ook al is het niet altijd mogelijk dit inzicht op een ander over te brengen, het kan je in ieder geval zelf van een heleboel twijfel bevrijden. Een god, die op een afstand wacht op de resultaten van de mens, is ten diepste het symbool van de zelfverlossing. Maar dat is een weg, die niet alleen doodloopt, maar ook steeds slechter begaanbaar wordt. Alle tekenen van de tijd bepalen ons erbij, dat de redding van deze wereld van buitenaf moet gebeuren.

De fijdelijke god

Al met al heb ik nog niet zoveel reden om mij voor mijn geloof te schamen. Als ik zie, waar andere

mensen in geloven, leg ik graag het evangelie ernaast. Het doorstaat iedere vergelijking ruimschoots. En dat geldt zeker wanneer mensen zich laten meevoeren door de glans van het kapitaal. Die god heeft in onze tijd misschien nog wel de meeste aanbidders. Ondanks de royale welvaart is er een diepe hunkering naar méér. Mensen doen daar vrijwel alles voor, ze buigen zich diep voor de Mammon, en zo voor hun eigen begeerte. Dat is ook een geloof je verwacht je geluk van de welvaart, die je in staat stelt al je begeerten te bevredigen.

En werkelijk, het kan zo verleidelijk zijn. Maar het is w o liedom, want het is ook allemaal zo tijdelijk. In de bijbel wordt een dergelijke maatschappij vergeleken met een hoer: wanneer jij niks meer hebt voor haar, dan heeft zij niks meer voor jou. Een korte en krachtige typering van je situatie, en hoe je met lege handen komt te staan. Die waarheid kom je dagelijks tegen, in deze welvarende samenleving, als je goed kijkt. Daar kun je toch ook wel een zinnig gesprek over beginnen?

Schaamteloos belijden

*'Al staan de goden om mij heen,
HEER, U alken, U blijft ik prijzen.'*

Zo zingen wij Psalm 138. We ontdekken opnieuw de bewuste keus die daarin ligt, om die te maken en daarbij te blijven, door Gods genade. Niet alleen in blind vertrouwen, maar ook gedreven door een gezond verstand. Het geloof in God is een groot geschenk, tegelijk is het iets van wijsheid, van diep inzicht. Het is allerm minst dwaas om Hem te eren, al wordt die indruk door velen gewekt. Eigenlijk is al die spot maar schijn. Want wat zou er vreemd zijn aan geloven? Iedereen doet het...

Vraag dan maar eens door, en vergelijk, en doe dat met een gerust hart. Je zult merken, dat je je voor de God van de bijbel nooit hoeft te schamen.

NBG-Plus

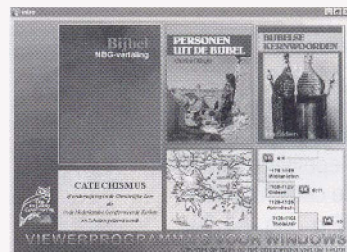
De NBG-Plus wordt inmiddels door veel gezinnen met plezier gebruikt. Wij kunnen u de NBG-Plus, die uitgebreider is dan de concordantie, van harte aanbevelen.

De Heidelbergse Catechismus

De vragen en antwoorden met de honderden bijbeltekstverwijzingen maken het gebruik eenvoudig.

Bijbelse kernwoorden

Een digitaal woordenboek waarin belangrijke bijbelse kernwoorden zijn opgenomen.

Personen uit de Bijbel

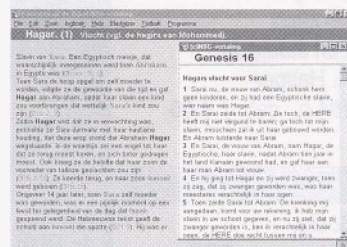
Een programma met meer dan 400 belangrijke persoonsnamen.

De zendingsreizen van Paulus

Een programma met een fraaie kaart met bijbelse plaatsen die bij aanklikken de betreffende reizen van Paulus weergeven.

A. Tijdbalken

Door zijn eenvoud handig, is het eenvoudige gebruik van de tijdbalken. Er zijn er drie: De Richteren, de koningen van Juda en de koningen van Israël.

De NBG-vertaling op deze CD-Rom geeft binnen enkele seconden de gebeurtenissen ter beschikking, zonder ingewikkelde handelingen. Het kopiëren van teksten naar een ander programma gaat zeer gemakkelijk. Eenvoudig kunt u uw eigen notities bewaren, bewerken en printen. Een programma dat u zonder poespas in staat stelt om bijbelteksten op een eenvoudige manier en efficiënte wijze te bestuderen.

Prijs f 150,-

Uitgeverij

Oosterbaan & Le Cointre

Postbus 25, 4460 AA Goes

Telefoon 0113-215591

HET BREDE WATER VAN DE DOOP

E.A. de Boer

Achtergronden

Het is bepaald geen steen in de vijver gebleken: J. van Bruggens verrassende boekje over de doop. Ik had verwacht dat het de wateren wel in beroering zou brengen. Het is evangelisch in de letterlijke zin: rechtstreeks vanuit de evangeliën wordt de doop ter sprake gebracht. Het neemt het gesprek van gereformeerd en evangelisch denkende mensen serieus.

Het valt direct op dat de schrijver zich ver houdt van dogmatische patronen. De lezer krijgt som de indruk dat belijdenis en doopsformulieren er maar bekaaid afkomen.

Toch is Van Bruggen niet in die zin 'evangelisch' dat hij dogmatiek en belijdenis afwijst. Nee, hij wil het pen de fronten te doorbreken door een boekje in de taal van de Bijbel op tafel te leggen.

In het eerste artikel gaf ik een overzicht van de inhoud. Ook probeerde ik de bedoeling van de auteur onder de aandacht van het lezend publiek te brengen. Hoe blij ik met dit boekje ben mag blijken uit de breedte van deze bespreking. Op enkele facetten wil wat dieper ingaan.

Exegese

Op allerlei punten komt Van Bruggen met een frisse exegese. Die wordt kort aangeduid, maar helder genoeg om ermee aan de slag te kunnen. Ik wil een voorbeeld geven. Bij hoofdstuk 5 stelt hij: wij worden in de doop met Christus begraven, maar God zij dank niet fysiek. Want we mogen uit het water opstaan. Toch is het herrijzen uit

het water geen teken, zodat het 'opstaan' ook symbolisch zou zijn: vernieuwing van leven nu. De doop is geen dubbelbeeld: ondergaan én opstaan, uit de dood én in een nieuw leven. Christus' opstanding wordt pas later zo ons deel dat wij in een nieuw leven opstaan. Het gaat hier om de uitleg van Romeinen 6. Van Bruggen meent dat de woorden 'met hetgeen gelijk is' niet, zoals in de vertaling van het NBG gebeurt, in vers 5 mogen worden toegevoegd. Er is geen volstrekte parallel met & relatie tussen Christus' dood en onze doop in vers 4.

Het is dus de vraag of Rom. 6:4 wel terecht als bewijstekst bij Zondag 17, tweede lid wordt aangehaald. Toch zijn er genoeg andere plaatsen in het Nieuwe Testament waarin het door de Geest vernieuwde leven met de opwekking vergeleken wordt. Je hoeft niet bang te zijn dat de belijdenis, zoals die in DL III/IV 12 over de wedergeboorte spreekt, in de lucht komt te hangen.

Geloofsdoop

In hoofdstuk 9 komen volwassen- en kinderdoop ter sprake. De inzet

is verrassend: 'Zonder geloof kan er geen doop zijn'. In dat verband wijst Van Bruggen op de loopgravenoorlog rondom de vraag of je kinderen als aanwezig mag veronderstellen als Handelingen vertelt dat 'hij en zijn huis' gedoopt werden. Zoals steeds wil de auteur ons uit het zand van ingegraven stellingen lostrekken. In verband met de relatie tussen geloof en doop stelt hij: de doop is altijd een zegel op Gods ontvangen evangelie. Het is geen zegel van onze daad van aan-neming, maar van de echtheid van het aangenomen evangelie. Van Bruggen zegt dat de kernvraag moet zijn: of de jonge kinderen ook delen in de beloften in Christus (die aan gelovige ouders gedaan zijn). Tegenover de dooppraktijk van de volkskerk wordt gesteld dat het geloof van vader en moeder heel belangrijk is. Nemen zij het evangelie van Christus in geloof aan? Gereformeerden en evangelischen kunnen één zijn in de strijd voor geloof en wedergeboorte. In dat verband noteert Van Bruggen een aantal grenzen waarbinnen het gesprek moet blijven, omdat die in de Bijbel glashelder zijn.

1. De waterdoop is niet identiek met (het ontvangen van) de gaven van de Geest. 'De dopeling hoeft niet het bewijsstuk van de gaven van de Geest over te leggen voordat hij gedoopt kan worden'.
2. De kinderen horen bij het huisgezin van Christus. Zij horen bij de gemeente van de gelovigen.
3. De beloften van behoud zijn voor de gelovigen en hun kinderen. Ouders moeten minimaal zelf het geloof belijden. Alleen w mogen de kinderen delen in de doop van hun ouders.
4. Bij het opgroeien zal elk (ge-

doopt) kind tot persoonlijk geloof moeten komen. In mooie beeldspraak: 'Wie de roeping tot geloof en wedergeboorte niet opvolgt, lijkt op iemand die zelf geen geldig paspoort heeft en van wie de bijschrijving op dat van de ouders is verlopen'.

Omdat Van Bruggen uitgaat van de samenhang van het gezin, kan hij het geloof van de ouders onderstrepen. De keuze voor of tegen de samenhang van geloof en doop is het werkelijke dilemma. Niet de smalle samenhang van individueel geloof en doop, maar van het geloof als gave in de breedte van Gods huisstijl.

De doop, Gods werk

Een gedachte van mij. We horen in Handelingen steeds weer dat mensen tot geloof komen en de doop ontvangen. De gevangenebewaarder te Filippi komt 'met zijn gehele huis' tot geloof in God. Hij en de zijnen ontvangen de doop. Dat alles gebeurt op een en dezelfde dag! En zo zien we het in Handelingen steeds. Ja, het zijn volwassen mensen die tot geloof komen. Een krachtige bekering! Maar het is nauwelijks volgroeid geloof. De doop is eerder verbonden met de overgave aan Christus en het verlangen naar redding dan met een geloofsweg. Als die bekering zozeer Gods werk is en direct zo breed werkt, ligt de volwassendoop in Handelingen dan niet bijzonder dicht tegen de doop van kinderen aan? Ook dat is zozeer Gods werk dat de inbreng van de mens gelijk nul kan zijn.

In het Oude Testament werden de slaven tegelijk met hun heer besneden. Ook in de wereld van het Nieuwe Testament telden de huishoudens slaven. Als iemand 'met zijn huis' de belofte van behoud krijgt, delen de huisslaven daarin. Aangenomen dat het gezin van Philemon als 'huis' tot geloof kwam en gedoopt is (Flm.:2), in ieder ge-

val is de slaaf Onesimus later tot persoonlijk geloof gekomen (10). Paulus kan hem als broeder terugsturen. Het beloofde behoud strekt zich uit tot de slaaf, die samen met zijn heer de doop ontvangen had. Van Bruggen vermijdt mijk voorbeelden, omdat niet bewezen is (evenmin als van de kinderen) dat de slaaf tegelijk met zijn heer gedoopt werd. Wel geeft zijn exegetisch materiaal ruimte om zoiets rustig te durven denken. Is dat niet de breedte van het geloof en de doop in Christus?

Eénheid in geloof, verschil over doop

Er is Van Bruggen veel aan gelegen om de barricades tussen de gereformeerde en de evangelische christenen te slechten. Het zou jammer zijn wanneer verschil van mening over het tijdstip van de doop christenen blind zou maken voor wat hen verbindt in geloof en koop en liefde' (72). Hij drukt zich nog sterker uit: 'Bij de vragen rond het tijdstip van de doop geldt naar alle ziden dat gedoopt of niet gedoopt zijn ons niet bij Christus brengt, maar geloof door liefde werkende'.

Ik kan daarmee instemmen als het in het algemeen gaat om de gereformeerde kerken en de evangelische beweging. Moeilijker wordt het wanneer een gereformeerd gezin (soms kort na de doop van het jongste kind) zijn loyaliteit naar een evangelische gemeente verlegt. De gesprekken worden een achterhoedegevecht. Je vindt het erg als het zicht op Gods heil in Christus versmald wordt, omdat Gods beloften tegen het persoonlijk geloof worden weggestreept. Tot de dag komt dat afgekondigd wordt: 'Met droefheid deelt de kerkenraad mee dat zich aan de gemeenschap van de kerk onttrokken hebben... In het doodbloedend gesprek merken we dat de geloofsgemeenschap opgebroken wordt. De ontmoeting in de kerk verdwijnt. Misschien moeten we eerder leren

de zaak van iemands levensgang en geloofsweg in Gods hand te leggen. Maar eerst hoop ik het boekje *Het diepe water van de doop* in zulke gesprekken in te brengen. U merkt al dat ik er veel van verwacht.

Het evangelie van Gods zoon

Eén ding hoop ik niet. Dat is dat een dogmatisch net over dit boek geworpen wordt, zodat de bedoeeling van de auteur miskend wordt. Dat kan door de leer van verbond en doop te pressen. Het kan ook op andere punten. Zo is al eerder opgevallen dat prof. van Bruggen in zijn grote boek *Het evangelie van Gods zoon* een kleine letter bij het laatste woord gebruikt. Neemt hij afstand van de belijdenis dat we in Christus met de eeuwige Zoon Gods te doen hebben?

Van Bruggen schrijft ook in dit nieuwe boekje 'zoon' met een kleine letter (zo op p. 24, weergave van de doopformule in Mt. 28:19). In zijn commentaar gebruikte hij nog de hoofdletter. Eerst schreef hij: 'Jezus is zoon van Abraham'. En verderop over de doop: 'Zij is in Christus een doop waarbij men rechtstreeks gaat behoren bij de Vader van Jezus Christus, die zijn Zoon is' (p. 476). Mt. 29:19 is misschien niet primair een uitdrukking van de eenheid van drie Personen in God, maar wel van de rijkdom in God die zich openbaart als Vader, Zoon en Geest. Het is in die rijkdom dat de dopeling wordt opgenomen. Schreef Van Bruggen nu een kleine letter in terugkoppeling naar Mt. 1:1, waar Jezus 'de w o n van David, de zoon van Abraham' heet?

In de weergave van Joh. 6:40 is 'de Zoon' weer met een hoofdletter geschreven (p. 41). Op andere plaatsen weer met kleine letters, of in een citaat (p. 89) of in eigen woorden (p. 83, 85), net als in de titel van het themadeel *Het evangelie van Gods zoon*. Ik vermoed dat de auteur wil laten uitkomen: 'de term

"zoon van God" wijst [...] niet expliciet naar de realiteit voor de menswording, maar naar de feitelijkheid van de incarnatie' (p. 128). **Het** eeuwig God-zijn van Christus wordt beslist niet ontkend. Wanneer het God-zijn in de tekst uitgedrukt wordt, gebruikt Van Bruggen rustig de hoofdletter: Zoon (p. 128 bij Joh. 1:18). Er is **mijns** inziens geen reden spijkers op laag water te zoeken. Laten **we** liever subtiele exegetische nuances onderscheiden.

Balans

Wat is de balans van deze ondogmatische benadering **van** de doop? Levert het winst op of is **het** een verarming? Het is in de eerste plaats winst. Als gereformeerd mens word je opgefrist in het mediteren over de betekenis van de doop in eigen leven. Vervolgens ga je met frisse moed het gesprek aan met mensen die zich onzeker voelen op **het** punt van de kinderdoop. Gods Woord is immers een sterke basis?!

Het is niet erg dat de klassieke systematiek aan dit **boekje** ontbreekt. Op subtiele wijze zijn genoeg thema's aan bod gekomen. Via de ondertitels bij de hoofdstukken is het eenvoudig na te slaan. Toch had het hier en daar wel wat breder gemoegen. Zo mis ik een bespreking van de term 'wedergeboorte'. Ja, die komt in het Nieuwe Testament weinig voor in verband met de d ~ Maar Tit. 3:5 **heeft** meer uitleg nodig dan een aanduiding in hoofdstuk 6 (p. 46). **Gebruikt** Paulus hier doopterminologie ('het bad') of niet? Een bespreking **van** deze tekst, die door evangelischen veel gebruikt wordt, in combinatie met Joh. 3:3v was winst geweest. Schitterend wordt de betekenis van de doop als het **symbool** van **verdrinking** naar boven gehaald (hoofdstuk 2). De lezer **blijft** echter wel zitten met de vraag: is er bijbels gezien dan niets voor bespreking te zeggen? Onderdompeling lijkt een onmisbaar gebruik.

Laat bij deze vragen een ding duidelijk blijven. De schrijver biedt ons **een** geweldig rijk boekje, hoe kort van stof hij ook kan zijn. Als hij deze recensie had geschreven, was die ongetwijfeld de helft korter en dan nog helderder geweest. Laat dit een kleine vertaalslag naar de gereformeerde kerken zijn. Genoeg geschreven. Er zijn gesprekken te voeren. In geloof, bij een open Bijbel.

N.a.v. Jakob van Bruggen, *Het diepe water van de doop* (Kampen: Uitgeverij Kok, 1997), 104 pp., f 24,90.

2 Zie de bespreking door A.L.Th. de Bruijne van het thematische deel *Commentaar op het Nieuwe Testament*, getiteld 'Het evangelie van Gods zoon' in: *De Reformatie* jrg. 73, 195-199, 211-215.

Dr. C. Trimp

Kerk in aanbouw

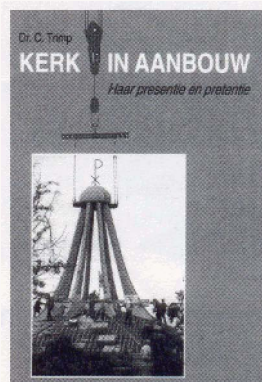
Haar presentie en pretentie

De groei van het Samen- op Wegproces. De toenemende invloed van de Evangelische Beweging. Hoe houden wij hieronder ons **kerkelijk** normbesef op peil?

288 pag., gebonden, f 30,00

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25 - 4460 AA Goes - tel. 0113-215591

Ook verkrijgbaar bij de boekhandel.

STICHTING AFBOW

De stichting *Afbouw* te Kampen stelt zich ten doel de beoefening van de gereformeerde theologie te bevorderen door met name te helpen bij de financiering van proefschriften ten dienste van promoties aan de Universiteit te Kampen.

Voor haar inkomsten is de stichting geheel aangewezen op giften van meelevende kerkleden.

Inlichtingen worden graag gegeven door het bestuur:

C. Trimp 038 - 331 48 69,
B. Kamphuis 038 - 332 62 48 en
J.G. de Kimpe 038 - 331 63 84.

Giften, die fiscaal aftrekbaar zijn, worden graag ingewacht via bankrekeningno. 63.18.36.934.

Kampen praktisch

Wat gebeurt er eigenlijk allemaal in Kampen? Aan het begin van **dit** seizoen hebben we die vraag eens speciaal aan **de orde** gesteld. Van diverse kanten blijkt er behoefte aan informatie en communicatie over de manier waarop men aan **de Theologische Universiteit bezig is met onderwerpen die voor de kerken belangrijk zijn**. Met het oog daarop is de Vakgroep Praktische Theologie een artikelenserie gestart, waarin een aantal thema's aan de orde kwam rond de prediking¹. Dit artikel vormt daarvan een voorlopige afsluiting. Een goede gelegenheid om eens terug te kijken op de reacties die onze artikelen hebben opgeroepen.

Het gesprek la op gang gekomen

Onze bedoeling was via deze artikelen een lijntje te leggen tussen de lezers en deze afdeling van de opleiding in Kampen. Op die manier wilden we graag informatie geven over wat er gebeurt binnen de opleiding. Maar wat ons betreft zou dat communicatie naar twee kanten moeten worden. We wilden graag in gesprek komen met onze lezers. Nou, dat gesprek is op gang gekomen. We hebben tamelijk veel reacties ontvangen. Natuurlijk vooral mondeling, doordat we persoonlijk op onze artikelen aangesproken werden of op het geheel van de **EE&**. Maar daarnaast hebben we ook behoorlijk wat schriftelijke reacties ontvangen. Voorzover die officieel aan de vakgroep gericht waren en ook vroegen om een concreet persoonlijk antwoord, hebben we die ook steeds persoonlijk beantwoord.

In sommige gevallen ontstond zelfs iets van een kortstondige correspondentie. In de pers is ook twee keer gereageerd op een artikel uit de serie². Tenslotte is er ook vrij vaak op een indirecte manier gereageerd.

Terugkijkend is er naar onze mening aanleiding genoeg om ook **pb** blik nog eens terug te komen op al die reacties. Uiteraard is het geen **doel** om alle gestelde vragen en opmerkingen stuk voor stuk te beantwoorden. Maar als we het geheel bekijken, worden w **verschillende** tendensen zichtbaar, die we ook graag inhoudelijk kort willen aanduiden. Met het oog daarop delen we de ontvangen reacties in drie verschillende soorten in. In de eerste plaats was er sprake van een zekere verontrusting bij enkele lezers. In onze artikelen slaan we soms nieuwe wegen in en dat heeft bij sommigen wat vragen **W**—**pen**. Is het nodig af te wijken van

wat onder ons traditie is? Daarnaast was er op vrij ruime schaal waardering voor en instemming met veel van wat in de artikelen aan de orde kwam. Tenslotte was er nog een ander soort reactie. Daarin vroeg men onze aandacht voor de manier waarop er binnen de kerken soms met onze artikelen gewerkt wordt. Alle drie reacties zijn belangrijk genoeg om hier aan de orde te komen.

Waarschuwing en verontrusting

Er kwamen wat ongeruste vragen op. Wat doet Kampen met de gereformeerde preektraditie? Valt er nu geen breuk met het verleden? Wordt er niet te veel ingespeeld op de wensen van kritische kerkgangers? Dit soort vragen kregen we voorgelegd. Natuurlijk had dat vooral te maken met een belangrijk element, dat in bijna al de artikelen terug kwam: de aandacht voor de hoorder. Dat is inderdaad een tamelijk nieuw accent in de bezinning op de prediking. In de gereformeerde traditie is altijd erg veel aandacht geschonken aan de vraag hoe we omgaan met de tekst. Maar er zijn natuurlijk ook nog andere elementen. Hoe doe je recht aan de hoorder en op welke manier bereik je die effectief met de preek? Zulke vragen kwamen daarbij vaak weinig, en dan ook nog maar heel zijdelings ter sprake. In onze artikelen hebben we dat element veel meer voor het voetlicht gehaald. Dat roept haast onvermijdelijk de vraag op: gaat de hoorder zo niet de dienst uitmaken? Dat is een vraag die serieus genomen moet worden. Want hier ligt inderdaad een reëel gevaar. Alleen al vanuit de bekende reactiehou-

ding. Als iets altijd onderbelicht is gebleven en je ontdekt dat, dan ben je gauw geneigd opeens uit reactie er teveel aandacht aan te besteden. In dat opzicht is dat ook metterdaad gebeurd in de moderne homiletiek **buiten** onze kerken. Daar wordt erg veel aandacht aan de hoorder **besteed**. Maar heel vaak hangt dat samen met een **tekort** aan aandacht voor wat de tekst zegt. Er is dan haast meer eerbied voor de kerk-ganger **dan** voor wat de Here te zeggen heeft. In de preken die uit zo'n visie geboren worden moet het evangelie wel schade lijden. En de prediker wordt haast tot een spreekbuis van de gemeente. Terwijl hij toch **dienstknecht** van **zijn** Heer is. Zo willen wij het nu juist niet in Kampen. Juist de moderne homiletiek laat zien hoe het niet moet. Het schip van de schriftuurlijke prediking strandt in de ondiepte van een **preekvisie** die **oppervlakkig** is geworden door een gebrek aan bijbelse kracht. Uiteindelijk lijdt de gemeente daar schipbreuk mee. Wanneer men ons waarschuwt om die richting niet in te slaan is dat terecht. Want ongetwijfeld liggen hier risico's. Laten we dat eerlijk vaststellen. Als de hoorder de dienst gaat **uitlezen**, betekent dat het einde van de schriftuurlijke **prediking**. Het **was** de apostel Paulus al die er voor waarschuwde dat er dagen zullen komen dat de mensen predikers naar **hun** eigen begeerte bijeen zullen halen, omdat hun gehoor verworden is (2 Tim. 4:3). We beseffen heel goed dat in het **preekonderwijs** die waarschuwing moet blijven klinken.

Elkaar vasthouden voor Gods aangezicht

Intussen betekent het bovenstaande naar onze mening niet, dat er niet alles aan moet worden gedaan om de hoorder te bereiken. En ook zullen we allerlei **hoorproblemen** absoluut niet moeten **negeren**. In enkele artikelen kwam dat nl. **aan** de orde **dat** er vandaag duidelijke **hoorproblemen** zijn. Menig kerkganger wor-

stelt met een **diepe** aanvechting. Veel kerkgangers hebben moeite met de vraag hoe en waar God **concreet** in hun leven aanwezig is. Zulke **vragen** leveren **hoorproblemen** op. Het viel ons op dat sommige lezers onze schets **van** die problemen wel erkennen, maar vervolgens zeggen: daar mag je geen rekening mee houden in de preek. Volgens hen is dat het **probleem van** de hoorder en niet **van** de prediker. Tegen die visie verzetten we **ons**. Ik citeer in dat verband hier een gedeelte uit een van de eerste artikelen.

Wat voor boodschap heeft een prediker nu **aan zo'n** probleem? De meeste predikers vangen wel geluiden op **over** hun preken. Maar **hoe** reageer je als mensen zeggen, dat jouw preek over de hoofden heengaat? Als ze het te moeilijk, te doorwrocht vinden? Als ze klagen dat er zo weinig herkenning in zit? Dat het helemaal niet landt en op een **afstand** blijft? Als prediker heb je **ook** je overtuigingen over je manier van preken. Je kent die teksten uit de **bijbel**, waar het over verwerd en zelfs verstopte oren gaat. Je wilt geen slappe **verhaaltjes** kwijt, **want daar** is de kansel niet voor. De verleiding ligt **voor de** hand om te zeggen: Dan moet je maar beter luisteren. Ongetwijfeld raak je het probleem dan in het hart. Maar je gaat er niet echt op in. In Kampen zijn we er **van overtuigd** geraakt, dat we **met** dit probleem ernstig rekening moeten houden. Als voor een **toenemend aantal kerkgangers hier een probleem** ligt, zullen we dat probleem serieus **moeten** nemen. Want je kunt als prediker wel zeggen: luister maar beter. Je hebt in wezen wel gelijk. Maar je **vergeet**, dat het je **taak is die hoorders te bereiken**. Als wij met **onze** preken de **hoorders** niet meer bereiken kunnen we wel ophouden met preken. Laten we daarom beginnen met te erkennen dat hier **een** probleem ligt. Juist in de kerk **zullen** we elkaars problemen toch serieus moeten **nemen!** Als dat niet **meer ge-**

beurt **zullen** we elkaar kwijt raken. Geen prediker zal daarvoor verantwoordelijk willen zijn. Zo komt er **een** duidelijke regel voor een eigentijdse preekvisie: de prediker moet de hoorder serieus **nemen**. Dat is een thema waar **we** op dit ogenblik in Kampen intensief **mee** bezig zijn. Naar onze **vaste overtuiging** is dat een regel die ook **wortelt** in het onderwijs van de Bere Christus zelf. Dit is de houding die de herder leert om desnoods de 99 rechtvaardigen **maar** eens even te laten waar ze zijn en op zoek te **gaan** naar het verloren schaap. Die **zoekende** houding zal toch zeker in de prediking herkenbaar **moeten** zijn. Er valt nog wel meer te zeggen over de vragen die onze artikelen bij sommigen hebben **opgeroepen**. Het is hier nu niet de gelegenheid om daar uitvoerig op in te gaan. Wij willen van onze **kant** nog wel iets kwijt. We hebben behoorlijk wat werk gemaakt van de **verantwoording** van onze visie. Niet alleen hebben we laten zien op **welk** bijbels verantwoord fundament een eigentijdse **gereformeerde preekvisie** behoort te **rusten**. We hebben ook vrij uitvoerig verantwoord op welke manier wij aansluiting zoeken (en gevonden hebben!) bij de gereformeerde traditie. Ik noem hier met name de artikelen over achtergronden en hoofdlijnen van onze preekvisie (artikel 1 en 2) en dat over de **aansluiting** bij het werk van C. Trimp (artikel 8). Wil er een echt gesprek op gang **komen**, dan is het wel nodig **dat** de discussie zich mede daarop richt. **Van** onze kant stellen we ons er graag voor open. Juist zo **zullen** we elkaar kunnen vasthouden bij de discussie over een zaak die voor de gemeente **van** levensbelang is.

Instemming en waardering

Naast kritiek ontmoetten we ook instemming. Vrij breed was de bijval, die onze serie **ten** deel viel. Dat betrof so wie so al het feit dat op deze manier het gesprek rond de

prediking een nieuwe impuls kreeg. Maar nog veel meer de manier waarop een aantal gevoelige thema's toch ronduit ter sprake kwamen. Met name kerkgangers onder onze lezers hebben daar waarde- rend op gereageerd.

Uiteraard heeft ons dat goed gedaan. Het was een aanwijzing, dat we bij het peilen van bepaalde problemen regelmatig herkenbaar bezig geweest zijn. Voor een aantal lezers betekende het dat in de artikelen woorden gegeven werden aan dingen, die in hun gedachten vaak al aanwezig waren. Voor ons is dat een belangrijke bevestiging van ons werk. Voor die lezers zaten we vaak dicht bij de kern in de analyse van het preekgebeuren.

We willen nl. heel nadrukkelijk na- gaan wat er in werkelijkheid gebeurt als de prediker zijn preek houdt en de kerkganger in de bank daar naar luistert. En dat is natuurlijk een nieuw element in onze benadering. Dat juist hoorders hier zoveel her- kenden onderstreept voor ons de noodzaak van een grondige bezin- ning op de plaats van de hoorder. Tegelijk bespeurden we bij een deel van deze lezers ook wel eens een be- paald ongeduld. Soms zaten zij al op hete kolen in de kerkbank. ('Hè, hè, ze komen er in Kampen ook einde- lijk achter.') Maar nu er dan een- maal bepaalde dingen gezegd zijn, vinden ze dat er ook eens haast ge- maakt moet worden met het trekken van consequenties. Juist die lezers vragen wij met nadruk het vervolg van dit artikel aandachtig te lezen.

Onbedoeide effecten

Er was ook nog een derde soort re- acties. Van die kant werd aandacht gevraagd voor de manier waarop deze artikelen soms functioneren. Ik kan dat het beste toelichten van- uit de ervaringen van sommige pre- dikanten onder ons. We hebben na- tuurlijk ook predikers onder onze lezers. En van meet af hebben wij ons gerealiseerd dat zij misschien wel met extra aandacht deze serie zouden volgen. Daarbij beseften we

ook, dat er dingen aan de orde kwa- men die zij misschien wel anders geleerd hadden. Sommigen van hen zullen daarbij zelfs een bepaalde spanning ervaren hebben met hun eigen zondagse preekwijze. Zeker omdat in onze serie ook de persoon van de predikant niet buiten beeld bleef. Wij zien dat als een onver- mijdelijk proces dat zich altijd af- speelt bij voortgaande bezinning en vernieuwing van inzichten en on- derwijsmethodes.

Het is gebleken dat sommige le- zers-kerkgangers met onze artikelen in de hand het gesprek zochten met hun predikant. Zolang dat een he- derlijk gesprek in alle openheid en wederzijdse aanvaarding blijft, is daar niets mis mee. Maar soms had zo'n gesprek, naar ons gemeld werd, ook wel eens iets van een confronta- tie ('Nou dominee, nou hoor je het ook eens van een ander.')

Wij wijzen er op dat dat nooit onze bedoeling geweest is. We hebben van meet af alleen maar informatie willen geven over wat er in Kam- pen gebeurt in het preekonderwijs. We weten dat daar vragen over le- ven. En het leek ons goed een aan- tal elementen daaruit rechtstreeks en duidelijk te communiceren met onze lezers. Maar de bedoeling was dus duidelijk: zo doen wij het nu in Kampen en w denken wij er van- daag over. Het is nooit onze opzet geweest om kritische lezers munitie te verschaffen in het gevecht met hun voorganger.

Wij kunnen ons voorstellen dat pre- dikers zich soms met de rug tegen de muur gezet voelen, wanneer vanuit onze artikelen de aanval op hun prediking wordt ingezet. Wan- neer lezers zo handelen willen wij daar nadrukkelijk geen verantwoor- delijkheid voor dragen.

Voortgaand gesprek

Intussen is met dit alles wel een ze- ker gesprek op gang gekomen. Dat is ook vanaf het begin door ons be- oogd. De zaak is het waard. En naar onze overtuiging verdiende die zaak ket ook dat enkele thema's die

tot nu toe wat onderbelicht bleven, nu des te duidelijker aan de orde gesteld werden. Het gesprek daar- over wordt inmiddels op veel ver- schillende niveaus gevoerd. Het speelt zich af op het grondvlak in de gemeente, tussen kerkeraden en predikers, op kerkelijke examens en in de kerkelijke pers. Juist om- dat de prediking van het evangelie het hart van ons kerkelijke leven uitmaakt, zijn daarbij altijd veel ge- voeligheden in geding. Dat maakt ons extra verantwoordelijk voor het zuiver houden van het klimaat waarin gediscussieerd wordt en voor het open houden van de com- municatie over de prediking. Wij realiseren ons dat de gepubli- ceerde artikelen daarbij een bepaal- de rol kunnen (gaan) spelen. Wan- neer dat binnen een echt christelij- ke sfeer van uitwisseling gebeurt is daar van onze kant geen enkel be- zwaar tegen. We hebben deze nu gepubliceerde serie gezien als een goede aanzet tot een noodzakelijke gedachtenwisseling. De door ons ontvangen reacties hebben die noodzaak nog eens duidelijk beves- tigd. We zijn blij dat we daarin onze inbreng mochten leveren. Wat ons betreft is die gedachtenwisse- ling nog lang niet afgesloten. Daar- om vormt dit artikel ook maar een voorlopige afsluiting. Te zijner tijd hopen we met nieuwe plannen te- rug te komen. Diverse lezers heb- ben ons overigens al suggesties aangereikt voor mg te behandelen thema's. Tot zover danken we de Reformatie voor de geboden ruimte en u als lezers voor de mogelijk- heid tot uitwisseling. Moge de Here zijn zegen geven aan ons alier be- reidheid om de bloei van zijn ge- meente te dienen.

¹ In een kadertje bij dit artikel vindt u een overzicht van de hele serie zoals die het af- gelopen seizoen gepubliceerd is.

² Ds. P. Groenenberg en ds. J.J. Burger gin- gen beiden in op het onderwerp van artikel 5. Ds. P. Groenenberg, 13e Preek (rubriek Kerkelijk Leven) in: Gereformeerd Kerk- blad voor Midden-Nederland (31-01-98). Ds. J.J. Burger, 'Preken: uitleggen w toe- passen?', in: Nader Bekeken, april 1998 (jaargang 5, no. 4) 118-120.

**ARTIKELN VAKGROEP-PT.
IN DE REFORMATIE** (Kampen
Praktisch'), Jaargang 73
(1997-98):

1 C.J.de Ruijter, 'Horen en
preken' (nr. 4, blz. 82-85,
25-10-1997).

2 C.J.de Ruijter, 'Preken voor ie
hoorders' (nr. 5, blz. 97-99,
01-11-1997).

3 Jos Douma, 'Beeld-vormin
rond de hoorder' (nr. 8, blz.
174-177, 22-11-1997).

4 Jos Douma, 'Dehoorder van
de preek' (nr. 9, blz. 200-203,
29-11-1997).

5 Jos Douma/Peter van de
Kamp, 'Preken: uitleggen en
toepassen?' (nr. 12, blz.
258-262, 20-12-1997).

6 Kees van Dusseldorp, 'Preek
en communicatie?' (nr. 16, blz.
326-328, 24-01-1998).

7 Kees van Busseldorp, 'Preken
is communiceren' (nr. 17, blz.
349-351, 31-01-1998).

8 Jos Douma, 'In de toonsoort
van de omgang' (nr. 18, blz.
367-372, 07-02-1998).

9 M.E.Hoekzema, 'Doelgericht
preken' (nr. 20, blz. 412-416,
21-02-1998).

10 M.E.Hoekzema, 'Aansprekend preken'
(nr. 21, blz. 431-434, 28-02-1998).

11 M.E.Hoekzema, 'Een
aansprekende prediker' (nr. 22,
blz. 452-455, 07-03-1998).

12 Jas Douma, 'De spiritualiteit
van de predikant' (nr. 24, blz.
495-498, 21-03-1998).

13 Jos Douma, 'Gebed -
meditatie - aanvechting' (nr. 25,
blz. 517-519, 28-03-1998).

14 C.J.de Ruijter, 'Vorm en
structuur van de preek' (nr. 28,
blz. 580-583, 18-04-1998).

15 C.J.de Ruijter, 'De
preekvorm dient de boodschap'
(nr. 30, blz. 628-631,
02-05-1998).

Opvoeders op de smalle weg

In het meinumner van *Opdracht*, het
toerustings- en informatieblad van de
Vereniging Landelijk Verband voor
Evangelisatie-arbeid, schreef Wim Ni-
trauw over geloofsopvoeding. Die be-
gint eigenlijk bij ons eigen beleven
van het geloof:

Gericht op God

Richten we ons eigenlijk wel op
onze God? Als we die vraag nou
eens eerlijk aan elkaar stellen. En
als we dan 'ja' zeggen en verder
gaan naar de volgende vraag: hoe?
Denkt u zich het volgende eens
heel persoonlijk ~~ia~~ **ik** op: 'God, dank U wel voor deze
dag!' Ik fiets naar mijn werk of
naar de winkel: 'God, wat hebt u
alles mooi gemaakt!' Ik sta voor
een moeilijke vraag: 'God, wat zal
ik doen?' Als ik daar nou eens een
goede gewoonte van maak. Ik leer
mij te richten op *het wonder van*
het gewone en **ik** stel mij merkbaar
afhankelijk van de Here op. **Zodat**
ook mijn kinderen en anderen ho-
ren en zien hoe & omga met mijn
Schepper, die ook de hunne is. En
ineens wordt mijn gebed 'ingebod'
in de dagelijkse dankbaarheid en
afhankelijkheid van Hem. En als ik
het wil, dan zing ik het uit. Het zijn
van die gewone dingen die het doen
in het geloof. Als ik me dit eigen
maak hoef ik niet meer rusteloos te
zoeken naar ruimte om eens over
God te praten, te bidden en te zin-
gen met mijn man of vrouw, mijn
kinderen. Gewoon...

Want zeg eens eerlijk, vindt u die ge-
forceerde gesprekken, het zingen en
bidden soms ook zo moeizaam gaan?
(...)

G.J. van Middelkoop

M meegelezen

Die instelling, als & me richt op
God, schept ruimte voor mezelf en
voor de ander; die ruimte geeft aan
onze kinderen om ook in ons te
ontdekken wie God voor ons is; en
wie we voor God zijn. En er komt
ruimte voor het werk van de Geest.
Ruim baan voor de Geest...!

Begin bij jezelf

Met de vinger wijzen naar de an-
der, je ziet het zo vaak. We doen
het zelf zo vaak! 'Als de kerken-
raad nou eens...', als de dominee
eens wat meer..., als ze op school
nou ook eens...
Zou de geloofsopvoeding echt
hiervan afhangen? Als we nu eens
als alledaagse geloofsopvoeders
zelf het voortouw nemen. Als het
in ons eigen gezin nou eens 'goed'
zit. Als we nou die kleine, veilige
geloofsgemeenschap vormen,
waarin de Here de belangrijkste
inneemt.

Als we thuis vrijmoedig spreken
over de Here, samen bidden, zin-
gen, dan moet dit toch gaan leven
voor onszelf en onze kinderen.
Dan letten we niet alleen op onze
gedragingen of onze normen en
waarden. Nee, we letten vooral op
de kern, op het leven. Dan zullen
we in staat zijn om met hart en
ziel met onze hele persoon de
Here te dienen, Als de beleving
ontbreekt, ia de rest koud. Dan
zegt het ons en onze kinderen ei-
genlijk niet veel Geef mij uw hart,
zegt de Here. En de Here Jezus
zegt het zelf zo mooi tegen ons als
Hij de wet samenvat: Neb de Here
God lief met heel uw hart, uw ziel
en uw verstand. Oftewel: Geef je
over, helemaal!

Voldoende bescherming tegen dwaling?

Confessioneel van 15 mei vroeg de Christelijke Gereformeerde hoogleraar kerkrecht dr. H.J. Selderhuis hoe hij aankijkt tegen de kerkorde die is voorgesteld voor de Verenigde Protestantse Kerk in Nederland. Zou deze kerkorde ook een goede basis bieden voor een eventuele vereniging van de VPKN en de Christelijke Gereformeerde Kerken?

Verbindend

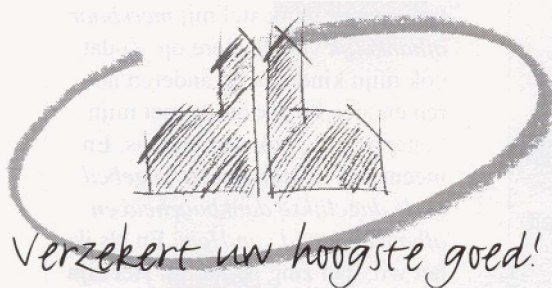
Uitdagend is de vraag of deze kerkorde een goede basis zal bieden voor een eventuele vereniging van de VPKN met bijvoorbeeld de Christelijke Gereformeerde Kerken. Ik moet eerlijk bekennen dat deze vraag niet bij mij opgekomen zou zijn, maar nu de redactie die vraag voorlegt wil ik er graag op in gaan. Zoals het een afgescheidene betaamt, let ik wat deze vraag betreft allereerst op de wamborgen die Schrift en belijdenis ontvingen. Mijn vraag is dan of de leer der kerk, zoals deze rust op de heilige Schrift en samengevat wordt in de drie formulieren van enigheid, vol-

doende beschermd wordt tegen afwijking en dwaling. Ik let daar op, niet vanuit een conservatieve inslag, maar vanuit de overtuiging dat afwijking van de belijdenis op korte of langere termijn schade berokkent aan het leven met en voor de HERE. Op de vraag naar de verbindende kracht van deze kerkorde moet ik daarom helaas negatief antwoorden. Wanneer in 1.11 gezegd wordt dat de kerk weert wat haar belijden weersprekt is mij dat te vaag en te weinig om de verwoestende werking van onbijbelse opvattingen tegen te gaan. Ook bij andere passages treft mij een verhuulend spreken, in die zin dat blijkbaar zowel degene die de onfeilbaarheid van Gods Woord belijdt, als degene die meer schriftkritisch in de kerk wil staan, zich erin zal moeten kunnen vinden. Concreet vindt ik dit verhuulend spreken als het gaat over bijvoorbeeld de doop. In Artikel VIII, waar de doop aan de orde komt, wordt niet alleen met geen woord gerept over het feit dat er niet alleen

kinderdoop maar ook volwassendoop bestaat, maar ook niet dat er zijn die hartstochtelijk de kinderdoop verwerpen. Ontbreekt het spreken over de kinderdoop om discussies te vermijden? Het zal toch niet zo zijn dat een protestantse kerkorde kinderdoop en grootdoop op één lijn zal stellen?!

Moeite heb ik ook met de bepalingen over het Heilig Avondmaal waar, de vragen rondom wie er wel of geen toegang hebben slechts heel globaal beantwoord worden. Ook ligt de nadruk vooral op de viering van de gemeente en heb ik niets kunnen vinden over het feit, dat Avondmaal van de andere kant, dat is van Gods kant, komt en middel in Gods hand is om ons geloof te versterken. Hoe belangrijk het aspect van de gemeenschap met elkaar ook is, essentieel is toch de gemeenschap met Christus.

donatus

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel. Al sinds 1852 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen, maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden. Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollandlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

